

Izhaja v Trstu vsak
= petek popoldne =
Uredništvo in upravištvostvo
ulica Boschetto št. 5. II. nad.
= Telefon št. 1570 =

Delavski List

Posamezna številka
= 6 vin. =
Inserati po dogovoru.
Naročnina za celo leto
4.20 K., pol leta 2.10 K.,
četrt leta 1.05 K. - Ino-
zemstvo več poština.

Glasilo slovenskih socialistov na Primorskem.

Praznovanje prvega majnika na Primorskem

Pred 19. leti, je na mednarodnem delavskem kongresu, ki se je vršil v Parizu, en zborovalec predlagal in zbor je sklenil sledečo resolucijo:

„Treba je organizirati en stalen dan v srhu mednarodne manifestacije in sicer tako, da bo mogoče zahtevati delavstvu cellega sveta na en isti dan od javnih oblastij regulacijo osemurnega delavnega časa in uresničenje vseh drugih točk sklenjenih na pariškem zboru“.

Druge točke, o katerih omenja omenjena resolucija, so se tičale prepovedi ponočnega dela ženam in otrokom, plačevanja mezd v naravi itd. Z eno besedo: Zahtevalo se je vstvarjenje modernejšega socialnega zakonodajstva.

In sklenilo se je praznovati dan prvega maja.

Devetnajst let samo je preteklo odkar se je sprejelo omenjeno resolucijo in sklenilo praznovati prvi majnik. Devetnajst let samo. Danes je prvi majnik ne samo praznik delavstva, ki manifestira svojo voljo, svojo moč in pravico po uvedanju boljšega, t. j. osemurnega delavnega časa, ampak vsled popolnega vzdrževanja dela delavstva, je prisiljeno praznovati prvi majnik tudi drugo ljudstvo, tudi meščanstvo, tudi kapitalizem.

Devetnajst let je zadoščalo in v teh je razvidno kako hodi originalni program prvega majnika rapidno svojo pot do uresničenja samega sebe v splošno korist, tudi v korist naših nasprotnikov, ki, ker ne morejo drugače, so prisiljeni praznovati tudi oni na en ali drugi način ta socialističen delavski praznik.

In tako, kakor druga leta, je bil tudi letošnji prvi majnik imponantna manifestacija delavstva in bil je splošni praznik.

Toda pustimo stran filozofiranje o tem delavskem prazniku in ogledimo si kako se je praznoval po raznih krajih na Primorskem.

V Trstu.

Delo je vstavljeno povsod. Ne dela se nikjer niti v najmanjši meri. Le na postajah je določenih nekoliko železničarjev v srhu železniškega prometa. Prodajalne so vse zaprte razven kavarn in gostiln. Mesto ima praznično lice. Dan je krasen pomladanski dan. Zdi se, kakor bi se bila narava pridružila delavstvu in z njim manifestirala za njegove pravice.

Na Delavskem Domu plapolata rdeča zastava. Okolu Delavskega doma se zbirajo gruče praznično oblečenega delavstva. Bolj v stran na trgu pred Delavskim domom se zbirajo slovenski delavci, katere so uvrstili naši reditelji v spreved, ki ob pol desetih se prične premikati proti trgu sena (Montebello) kjer se ima vršiti shod.

Ko pride spreved na trg sena, je na istem že veliko število delavstva, ki je prišlo manifestirati, praznovati svoj praznik. In število se večja. Od vseh strani prihajajo nove gruče delavstva. Imponantna masa se razdeli v dva velika oddelka. Prvi večji, je zbrani okolu odra, kjer ima govoriti italijanski drugi pa okolu odra kjer ima govoriti slovenski govornik. Okolu poslednjega je zbranih nad 2000 slovenskih delavcev. Iz obrazov jim je čitati radost in veselje nad ogromnim številom, ki molče a odločno odgovarja onim elementom, ki dan za dnem trobentajo, da slovenskega socialističnega delavstva v Trstu ni.

Točno ob 10. uri otvori sodrug *Argust Gaspari* shod. Pozdravi navzoče v imenu mednarodnega organiziranega delavstva in v imenu jugoslovanske socialne demokracije. V kratkih, a jedernatih besedah razloži pomen praznovanja prvega majnika in zahvaljujoč se navzočim, da so se v tako ogromnem številu odzvali vabilu političnega odbora jugoslov. soc. dem. stranke, poda besedo poročevalcu sodrugu *Josipu Kopaču*.

Tudi sodr. Kopač je omenil v kratkem zgodovino praznovanja prvega majnika. Letos praznuje delavstvo že devetnajstkrat svoj praznik, ki je postal v tako kratki

dobi lahko rečemo splošni praznik. Iz vsega dosedanjega praznovanja in iz dejstva da praznuje naš dan tudi meščanstvo, ker ga mora praznovati in dejstvo, da se je razširil ta praznik po celem svetu je znak, da je bila zahteva in sklep po delavskem prazniku popolnoma opravičena.

Nadalje govori o osemurnem delavniku, ki je tvoril podlago praznovanju prvega maja. Kakor vsikdar, tako praznujemo tudi letošnji prvi majnik v imenu boja za dosedo osemurnega delavnika. Nadalje govori o zavarovanju za starost in onemoglost, za razširjenje volilne pravice za deželne in mestne zastope, v katerih ima pravico do besede tudi delavstvo.

Očrta zgodovino boja za zavarovanje za starost in onemoglost. Veliko avstrijskih vlad se je pečalo s to zahtevo delavstva, toda nobena resno, ker vse so imele prevelike nasprotnike. Toda današnji shod naj bo odločen nastop za to zahtevo; če nas vlada ne bo vslišala bomo govorili drugače.

Osemurni delavni čas omeji brezposelnost, zviša plače, zviša delavčovo sposobnost za delo, dovoli delavcu čas do izobrazbe sebi in družini in je v korist splošnemu zdravju in blagostanju. Danes smo še daleč od uresničenja tega postulata.

Na nižjavstrijskem dela 10 ali manj ur na dan od 1000, 668 delavcev. Na Solnograškem 710 od 1000. V Trstu 915; v Bukovini in Preradolskem kjer je slaba organizacija delavstva od 1000 jih dela po 10 ur na dan samo 30 vsi drugi delajo po enajst in več ur na dan. Na Goriškem 298; na Koroškem 332. Stroke ki so dobro organizirane delajo veliko ur manj na dan nego one, ki niso organizirane. Od 1000 tiskarjev je 880 ki delajo po 9 ur na dan. Od 1000 delavcev pri strojni industriji je 689 ki dela 9 ur na dan. Kovinarjev je 739 od 1000. Usnjarskih delavcev je 908. Tapetni delavci dajo lepo število 760. In tako naprej. Čim bolj je delavstvo organizirano tem večji so odstotki manj ur na dan delavnega delavstva. Toda mi zahtevamo, da se uvede zakon, ki prepove čez osemurno delo in ponočno delo ženskam in otrokom.

Nedaje govori še o zbornici in tiskovni svobodi in o koalicijskem pravu.

Govorniku je sledil buren aplavz.

Po govoru sodruga *Kopača* je govoril še sodrug *Milost*, na kar je predsednik sodrug *Gaspari* v zvenceh besedah pozdravil in zahvalil navzoče ter zaključil ta lep in imponanten shod slovenskih delavcev.

Pri italijanskem shodu je pa predsedoval sodr. *Ivan Oliva*, govoril je pa sodr. *Amilcare Storch* urednik „Lavoratora“.

Po končanih shodih so se delavci mirno razšli.

Popoldanski spreved in veselica.

Popoldne ob 3. uri so se zbrali državni železničarji pri gostilni „Alla Citta di Klagenfurt“ v ulici Maximilijana ter od tam odkorakali v sprevedu z godbo in zastavo na čelu po mestnih ulicah na vrt gostilne „Pri zlati kroni“ v Rojan, kjer se je vršila popoldanska veselica. Sprevedu se je pridružilo veliko število tudi drugih delavcev posebno južnih železničarjev. V sprevedu je bilo kakih 1000 do 1200 delavcev.

Veselica je pričela ob 4. uri popoldne. Prostoran vrt je bil natlačen takoj do zadnjega kotička. Ob 6. uri popoldne je bilo na vrtu preko 1500 delavcev, ki so prišli s svojimi družinami zabavati se med sodrugi, med sotrpine. Ob lepih komadnih godbe, med šaljivo pošto in umetalnimi ognji in drugimi zabavami je trajala veselica živahno in veselo do polnoči. Na vrtu je bilo preskrbljeno tudi za plesalce, ki so pokazali kljub precejšnji vročini, da se ne strašijo truda. Razven lepega imponantnega števila vspeha, ki ga je dosegla letos jugoslov. soc. dem. stranka, ne smemo pozabiti niti moralnega vspeha. Od tisoče navzočih ni bilo na veselici niti enega

pijanega, kakor je to sploh stara navada pri takih veselicah.

Smelo smemo trditi, da je doživela naša stranka na letošnjem prvem majniku popoln nepričakovan vspeh. Pred dvema leti bi gotovo ne bili mogli narediti take veselice.

Bil je to praznik, ki ostane vsem nam v živem spominu in ki nas navdušuje v boju do novih zmag, do novih uspehov do končne zmage naše velike ideje.

Ital. sodrugi so pa imeli spreved od Delavskega Doma po ulicah skoz predor Montuzze, na vrt gostilne „Nicheetto“ na „Montebello“ kjer se je vršila velika veselica. Spreved italijanskih sodrugov je bil naravnost imponanten.

Sv. Križ pri Trstu.

Delo je bilo ustavljeno popolnoma. Vas ima praznično lice. Zjutraj se je vršil po vasi spreved z godbo in zastavo na čelu. V sprevedu je bilo preko 100 križkih delavcev. Po sprevedu so se delavci mirno razšli.

Popoldne se je vršila v veliki dvorani gostilne Maganja delavska veselica. Domači diletantje so predstavljali igro *Jaka Štoke* „Trije tički“. Med odmori je svirala domača godba. Velika dvorana je bila polna in vsi so se zabavali ob lepem proizvajanju godbenih točk in ob šaljivih prizorih burke, ki so jo naši igralci predstavljali kar najboljše.

Tudi tu je pokazala moč delavstva, kako se more udomačiti nov delavski praznik med vse sloje.

Sodrugom čestitamo.

Gorica.

Praznik prvega maja je praznovala socialna demokracija v Gorici na dostojen način. Ob 3. pop. se je vršil napovedani javni shod na velikem prostoru Piazza Ginnastica, kjer se je zbralo obilno množice ne le sodrugov, ampak tudi mnogo občinstva iz meščanskih krogov obeh narodnosti. Slovenske organizacije iz Solkana, Mirna, Podgore in Vrtojbe so bile razmerno dobro zastopane; poslale so na shod okolu 400 sodrugov.

Na shodu je govoril za italijanske organizacije sodrug Callini, ki je v svojem govoru povdarjal važnost praznovanja 1. majnika. 1. majnik, kulturni praznik, na kateri dan delavstvo manifestira za 8-urni delavnik. Osemurni delavnik pomenja iskanje prostega časa ne v srhu zabave, marveč v srhu odpočitka in izobrazbe. Prvi majnik je manifestacija organizacije združenih delavcev vseh narodnosti, ki se je postavila po robu proti zlorabi kapitala in moči strani buržoazije.

Za slovenske organizacije je govoril sodrug Henrik Tuma, ki je naslanjaje se na govor sodruga Callinija, izrazil pomen 1. majnika, da je ta dan praznik socialne revolucije, praznik organizacije delavstva, kulturni praznik, praznik svobode in bratstva. Socialnodemokratsko delavstvo je revolucionarno in mora nastopati revolucionarno, dokler ne doseže svojih ciljev: uničenje starega socialnega in ekonomičnega reda. Delavstvo je šlo v velikih krvavih revolucijah, združeno z akademsko mladino v boj za svobodo, bratstvo in enakost, in plodove delavstva in mlade krvi si je prisvojilo meščanstvo, ki je na podrtih razvalinah aristokratizma in duhovstva zgradilo svoje fabrike in s svojim kapitalom zaslužilo delavstvo bolj nego je bilo poprej. Delavstvo pa se zaveda revolucionarne svoje moči v organizaciji v tem, da od kraja do kraja nabira organizirane delavce, da se združuje in krepí vedno bolj in bolj, dokler ne doseže svojih ciljev. Kadar bodo navezane organizacija na organizacijo, in kadar bodo korakali združeni delavci rok in uma, delavci v fabrikah in na zemlji po trdnem mestnem tlaku, takrat nastopi tudi dan, ko revolucija dela in uma uniči buržoazijo. Prvo bojno sredstvo revolucionarnega delavstva pa je splošna volilna pravica ne glede na deželne meje za državne in deželne zборе in občinska zastopstva.

Praznik 1. majnika pa pomenja tudi, da delavstvo potrebuje in zahteva duševnega

oduška od dnevnega dela, kakor inteligent in buržoazija. Ako je inteligenca nastala s tem, da je na prihrankih od dela prišla do prostega časa in se je posvetila vedi, da po svojem znanju izkorišča s kapitalom delavca, tako je tudi delavstvo prišlo do spoznanja, da mora delavstvo, kadar odloži orodje iskati izobrazbe, da si viša inteligenco in se postavi po robu za svoje pravice. Znanje je plod dela in znanje je edino sredstvo, izsiliti iz zemlje potom dela vedno lažje in vedno več plodov. Zaradi tega delavstvo zahteva 8-urni delavnik, zahteva zavarovanje za starost in onemoglost in zahteva zvišanje mezde, da se delavec oprosti moralne skrbi za vsakdanjo hrano in obleko in v prostem času zadošča kulturnemu stremljenju.

Prvi majnik pa je tudi dan manifestacije za narodne avtonomije, t. j. za enakost vseh narodov, da se da možnost vsakemu narodu, izobraziti se v lastnem jeziku in izkoristiti vse svoje intelektualne sile v prid dela, in morda nikdar tako, kot prvega majnika delavstvo ne pokaže priznanja svobode in enakosti vseh narodov. Liberalna italijanska in slovenska inteligenca v Gorici ni dosedaj še nikdar pokazala toliko uma in toliko srca, da bi njihovi zastopniki združeni in prosto zborovali drug poleg drugega s skupnim kulturnim ciljem obeh narodov. Zastopniki delavstva danes prosto in združeno zastopajo vsak v svojem jeziku kulturne interese vsak svojega plemena. Tudi stara trhlja Avstrija ne more več izhajati od malenkostnih sporov meščanskih strank, tudi ona je prišla do spoznanja, uklonišča se vsaj deloma zahtevi po splošni in enaki volilni pravici, da le potom enakosti narodov, da si le z nastopom internacijonalnega delavstva omogoči svoj obstanek. Na delavstvu je, da svojo energijo in svojo izobrazbo pokaže, da se le po njej da uresničiti splošni ideal človeške sreče, sreče ne enega s loja, ampak vseh ljudstev.

Po shodu se je vršil obhod po mestu, na kar se je vršila proletarska veselica na Goriščeku. Slovenski del je pokazal vsestransko disciplino in lep, dostojen nastop. Pokazal je pa tudi letošnji prvi majnik, da je jela socialnodemokratska stranka v Gorici in okolici krepkejšo delovati in bilo je brati našim sodrugom iz navednega nastopa: danes smo se zbrali v stotinah drugo leto pridemo v tisočih.

Nabrežina.

Tudi tu je delo popolnoma vstavljeno in vas ima praznično sliko. Ker se je izselilo tekom pretečenega leta veliko delavcev v tujino, nismo naredili običajnega jutrajšnjega spreveda. Toda ponosni smo pa vseno, da se ne dela nikjer in da je prvi maj postal tudi pri nas splošni delavski praznik.

Popoldne ob 3. se je vršil shod v prostorih gostilne „Pri Pirjevcu“. Shoda se je udeležilo veliko število klesarjev in železničarjev. O pomenu letošnjega prvega majnika je govoril prvi sodr. *Ivan Regent* iz Trsta. Nadalje sta govorila še sodruga *Moxetič* in *Marica*. Po poldrugournem trajanju shoda je zaključil predsednik shod s živjoklicem na mednarodno solidarnost delavstva in na prvi majnik. Po velikih prostorih je zaoril mogočni živijo vseh navzočih. Tako smo praznovali ta delavski praznik tudi letos v kljub obrtni krizi.

Živeli.

Pulj.

Kakor druga leta, je bil tudi letošnji prvi majnik pri nas veličastna manifestacija delavstva. Cel dan so praznovali in vstavili delo tiskarji, čevljarji, pekovski delavci, krojači, in zidarji. V arsenalu se je delalo do dveh popoldne. Naša stranka ni hotela vplivati na delavce v arsenalu da ostavijo delo popolnoma cel dan, ker ni hotela narediti novih žrtev. Toda vzlic temu je imelo mesto popolnoma prazničen značaj.

Ob 10. uri zjutraj se je vršil v veliki dvorani v *Arco Romano* veliki delavski shod. Predsedovala sta shodu sodruga *Petejan* in *Perkovič*. O pomenu prvega

majnika je govoril prvi sodr. *Lirussi* v ital. — drugi sodr. Petejan v hrvatskem in tretji sodr. List v nemškem jeziku. Vsem govornikom so navzoči burno aplavdirali.

Popoldne ob 3½ se je vršil pa v gledališču veliki javni ljudski shod. Gledališče je bilo natlačeno do zadnjega kotička. Shodu je predsedoval sodr. *Lirussi*. Prvi je govoril v italijanskem jeziku državno-zborski poslanec sodr. *Pagnini*. Za njim je govoril v hrvatskem sodr. Petejan. — Najprej je razložil zgodovino in pomen praznovanja prvega majnika, povdarjajoč posebno pomen v imenu katerem praznujemo letošnji prvi majnik.

Ojstro je napadal današnji družabni kapitalistični sistem, ter razložil zakaj zahtevamo osemurni delavni čas, zavarovanje za starost in onemoglost.

Nadalje je govoril o militarizmu, ki podpira kapitalizem in vse delavstvu nasprotne ustanove. Končno je pozval slovenske in hrvatske delavce naj se ne dajo več slepiti od narodnjaških izdajic delavstva.

Nato zaključil predsednik shod.

Po shodu se je vršil impozanten spreved po mestu, ki se je vršil v redu in končal popolnoma mirno.

Zvečer pa je bila v *Arco Romano* prosta zabava.

Tako smo praznovali pri nas letošnji prvi majnik impozantno in mirno.

Udeležba na shodih in na veselici strani slovenskega delavstva je bila naravnost ogromna, nepričakovana. To grize naše nasprotnike, toda nas navdušuje in nam nudi novih moči v boju zoper skupnega sovražnika in v prid delavstva.

Labinj.

Letos smo praznovali prvi majnik pod vodstvom jugoslovanske socialne demokracije in lahko trdimo, da je bilo letošnje praznovanje eno najlepših, najimpozantnejših, kar smo jih imeli dosedaj.

Delo je počivalo na celi črti. Labinj sam je bil ves v rdečih zastavah. Na vse zgodaj so prihajale gručice praznično oblečenih delavcev iz vseh strani okolice v mesto na delavsko svečanost. Kar ginljivo je bilo videti žive mladeniče in sivolase starčke, ki se niso vstrašili truda ne dolge poti, da so prišli skupno na skupno delavsko manifestacijo v mesto, kjer so vsaj za par ur pozabili na vsakdanje delo in pili navdušenje za boj v prid človečnosti.

Točno ob 9. uri zjutraj odprli sodrug *Bučič* shod med burnimi živjo klici navzočih. Ob velikem navdušenju sta govorila sodruga *Haramina* in *Jelčič* iz Pule, ki sta poročala o letošnjem pomenu praznovanja prvega majnika in o zgodovini tega delavskega praznika.

Po shodu se je vršil impozanten spreved z godbo na čelu.

Popoldne je bil zopet spreved iz mesta na bližnji grič kjer se je vršil drugi shod na katerem sta govorila zopet sodruga *Haramina* in *Jelčič* iz Pule.

Po shodu se je vršila prosta zabava.

Tako je pokazal letošnji prvi majnik kako mogočno napreduje socializem tudi pri nas v tužni Istri. Pokazalo se je kako hrepeni ljudstvo po izobrazbi, po svobodi. Zborovalci so se kar trli, da bi čim bližje poslušali govornike in da bi jim ne všla prav nobena beseda. Tudi po shodih je ljudstvo obkoljalo naša govornika in hotelo izvedeti od njih vedno nekaj novega.

Delajmo sodrugi! Delajmo v svrhu izobrazbe, v svrhu gmotnega napredka in v svrhu svobode našega od vseh rodoljubov zapuščenega delavstva. Delajmo in bodočnost je naša!

Tako se je praznovalo na Primorskem letošnji prvi majnik na vsej črti in sicer pod vodstvom tiste obsovalne jugoslov. soc. dem. stranke, katera, po mnenju naših nasprotnikov, propada od dne do dne. Toda ne samo na Primorskem, tudi v drugih slovenskih pokrajinah je praznovalo delavstvo letošnji prvi majnik in pokazalo svojo solidarnost in hrepenenje po boju v uresničenje velike socialistične ideje. Na Kranjskem v Ljubljani in drugih mestih in trgih, v Dalmaciji, na Koroškem in na Štajerskem. Povsod se je pokazal napredek jugoslov. soc. dem. stranke. Toda posebno pa smemo biti zadovoljni mi Primorski slov. soc. demokratje in še posebno tržaški, ki smo pokazali našim nasprotnikom vseh našega mirnega, racionalnega in intenzivnega dela med ljudstvom brez velikega bobnanja in brez otroških komedij.

Mi napredujemo in bomo napredovali kljub blatenju kljub obrekovanju. Hočemo napredovati in bomo zmagali.

Domovje bede in zločina na Dunaju.

Poroča: Dr. I. F.

Dunajski pisatelj *Emil Kläger* je izdal letos pod tem naslovom (durch die Wiener Quartiere des Elends- und Verbrechens) knjigo pri založniku Karlu Mitschke na Dunaju.

To knjigo je pisatelj posvetil »vsem bednim ljudem, izobčenim iz človeške družbe in lumpom po milosti usode«.

Knjiga Klägerjeva je verna slika resničnega življenja ali; bolje povedano, počasnega uničevanja zavrženih bitij, prejšnjih ljudi. Kläger si je ogledal, preoblečen v capinsko obleko, na lastne oči dunajske beznice, podzemelske kanale in vsa skrivna kota, kjer kraljujeta lakota in zločin. Vodniki po tem torišču zavržencev so bili Klägerju capini sami, in verni spremljevalci njegovih, večinoma ponočnih pohodov, mu je bil sodni tajnik Herman Drawe na Dunaju. Slednji je izvrsten amaterski fotograf in je fotografiral glavne tužne prizore iz kraljestva capinov. Kläger je hotel imeti zanesljivo pričo, da ne bi »boljši sloji« dvomili o pristnosti njegove žalostne povesti.

Carski Dunaj je strmela, ko je Kläger na dunajski »Uraniji« odkrival nepopisno bedo dunajskih nižjih in najnižjih slojev ter jo dokumentiral z originalnimi slikami. Dunajčanje so pa dve leti polnili gledališče in solze poslušali Klägerjeva predavanja o usodi siromakov, ki jim je bila dotlej nepoznana. Letos je pa izdal Kläger o svojih predavanjih debelo knjigo ter jo »okrasil« z Drawejevimi slikami.

Neverjetne in vendar tako kruto resnične so zgodbe Klägerjeve knjige. Pisatelja je napotila v domovje bede tragična in nasilna smrt bivšega sošolca Franca Lichta.

Končavši srednjo šolo z izvrstnim uspehom, je prišel Franc Licht velenadarjen dečko, na univerzo. Tu se je sprl s svojo rodbino, zašel vsled tega v dolge revščine in tako lezel vedno nizdol, dokler se ni enega lepega dne našel prav na dnu v blatu podzemelskega kanala ob Dunajčici. »Že štiri tedne spim v kanalu, — pravil je Franc Licht malo pred svojo smrtjo našemu pisatelju — v gnoju, ki nam ga daje naše vlemesto prijazno na razpolago.

Stotine jih najdeš prenočevati v podzemskih kanalih ob Donavi in Dunajčici. Le oglej si jih, kako tam ležijo v odpadkih, kot v kletkah zaprti...»

Naš pisatelj se seznani v eni predmestni beznici, kjer se prodaja »revežem in capinom« juha in čaj za nekaj novčičev, z dvema glavnima predstavnikoma dunajskih vagabundov s tzv. Kiebitzem in Jožefom Weber, ki sta ga potem podila po vseh kvartirjih lakote in zločina. Kiebitz je svoje dni študiral na tehniki in je vsled revščine zašel na krivo pot in v blato. Ravno tako Jožef Weber, ki mu je bila že v mladosti namenjena ta pot. Rojen od nesrečne matere v najdenišnici, ki je imela poleg njega še štiri druge tudi nezakonske otroke, potikal se je kot najdenec pri raznih tujih ljudeh, ki so mu že v najzornejši mladosti dali čutiti, da ni človek kot drugi, da nima očeta ne matere, da je najdenec. Z izgubljenjo mladostjo je bilo Jožefu Weberu zapечатeno celo življenje in kmalu se je našel na dnu ter postal »hišnik« podzemskih kanalov ob Dunajčici.

Naš pisatelj je srečal na svojem potu tisoče in tisoče, iz človeške družbe izpahnjenih ljudi, tisoče in tisoče, ki niso imeli kaj deti v usta, s čim se odeti in ogreti mrzle ude. Videl jih je ležati v podzemskih rojih ob Donavi in Dunajčici, koder se zbira in pretaka smetišče, gnoj in blato milijonskega mesta. Videl jih je napol nage, odete v cape, valjati se v blatu in vdihavati strupeno-vlažne pline, ki so jim pili možgane iz kosti a jih vendar vsaj začasno rešili pogina v neusmiljeni dunajski zimi.

Kläger ne preiskuje vzrokov zanemarjenosti in revščine, ki obdajata njegove ljudi »iz onega sveta«, marveč nam slika golo resnico tako objektivno in s tako živimi barvami, da oživijo njegovi ljudje pred nami, da jih vidimo in slišimo govoriti.

Največja nesreča za revne dunajske vbožce je pomanjkanje cenih oz. brezplačnih stanovanj. Po leti še gre; usmiljena narava razprostrle svoje mehke postelje vsem, ki nimajo svojega doma. Še celo do pozne jeseni prenočuje na tisoče siromakov v prosti naravi. Ko pa pritisne huda zima po Dunaju, potegnejo se ti siromaki nazaj v svoje rove. Strupena vlaga izvirajoča od smradljivih odpadkov jih sicer obvaruje takojšnjega pogina, a tem bolj gotovo in

nepreklicano počuti njih usodo počasnega umiranja.

V teh podzemskih rojih se utrjajo tisoči v sovraštvu do človeške družbe. »Morate jih videti, kakor sem jih jaz videl«, pravi Kläger, proseče z žarečimi očmi, upadlega, smrtno bledega obraza, spačenega od lakote in obupa ter sovraštva proti posedujočim slojem. Sovraštvo in obup jih žene, da se vržejo od časa do časa med ljudi od zgoraj in se pregreše nad njimi in njihovim imetjem. In mi? Mi se čudimo in strmino nad dejanjem, kakor da ga ne razumemo, in se zgražamo nad tako zavrženostjo, ki spravlja v nevarnost našo komoditeto in naše lepe naprave. In potem funkcionira naš varnostni aparat točno in gotovo ter uničuje brezbožne rušitelje naše udobnosti in našega apetita.

Neverjetno je, na kako nizko stopinjo se dajo potisniti življenske potrebe človeka. In čudovita je iznajdljivost, s katero si siromaki na Dunaju skušajo ohraniti svoje golo življenje. Na tisoče jih n. pr. poišče prenočišče o predmestnih opekarnah. Tu se zbirajo v sušilnicah okoli velikega ognja in prespavajo oz. prežidajo v neznosni sopolari (45°) dolge zimske noči. V tej strašni temperaturi ni seveda govora o zdravem, krepčilem spancu. Siromaki se pač navadijo na to vročino, kaj za to, da jim uničuje zdravje; zadovoljni so, da se obvarujejo še hujšega sovražnika — mrzle zime.

Kje pa je sedaj humaniteta, ljubezen do bližnjega ali kako skrbi cesarski Dunaj za svoje siromake?

Edina naprava, ki hoče vsaj na videz ublažiti bedo brezdomovinskih revežev, so tzv. ogrevalnice. Nekoliko dvoran po milijonskem mestu se po zimi kuri noč in dan in so dolocene v to, da se smejo reveži v njih brezplačno po dnevi in po noči ogrevati.

A te ogrevalnice ne zadostujejo svojemu namenu in so le pesek v oči bednemu prebivalstvu. Predvsem jih je veliko premalo in bi se tudi morale spopolniti s prenočišči.

Naš pisatelj nam slika te ogrevalnice kot prave smrčilnice. Ljudje sedijo tam na dolgih klopih, stisnjeni kot sardele, zrak je soparen in dušič vsled toplote in smradljivih plinov, ki se izporivajo po dihanju velike množice. Ljudje ne morejo spati v taki gneči in vzdušju. Večinoma prežidajo celo noč, ker se ne smejo in ne morejo ganiti; tudi govorjenje je prepovedano.

Ko se zdani, zapuščajo eden za drugim popolnoma utrjeni in duševno potrti to človekoljubno napravo. »To je najnovejši napredek humanitete«, upravičeno zabavlja Kiebitz čez ogrevalnice, »pomagajo le v toliko, da ljudje ne pomrznejo zunaj na cesti. In to bi bilo vendar preveč za živce meščanov čitati v zjutranjih časopisih pri kavi o takih rečeh, to bi se ves ta človekoljubni špas izjalovil«.

Največjo nesrečo vidi Kiebitz v pomanjkanju prenočišč. »V nočeh, ko blodi človek po ulicah, ne da bi imel kje odpociti svoje izmučeno telo, v takih nočeh se vzbude v človeku vsi slabi duhovi in je človek najbolj nagnjen k zločinu, ker je telesno in duševno tako pobit, da ne more trezno misliti. Zato bi morali posedujoči sloji revežem preskrbeti vsaj postelje, veliko postelj, ne iz humanitete ali iz človekoljubja, marveč iz gole sebičnosti«.

Na Dunaju je tudi veliko skupnih prenočišč. To so večje izbe, v kojih prenočujejo za 40 do 60 vinarjev moški in ženske brez razlike. Tu leži na slammikih eden poleg drugega 20, 30, 40 do 50 oseb obojega spola. V tem okužnem zraku so moralni ekscesi nekaj vsakdanjega, takó da se nikdo nad njimi ne spotika. Sicer pa stojijo ti ljudje, ki se poslužujejo takih skupnih prenočišč, že na viši stopinji kulture.....

Klägerjeva knjiga je izšla o pravem času, v letu cesarjevega jubileja. Profesor Umlauf, ki je spisal tej knjigi uvod, pravi sicer v njem, da bo ta knjiga temeljito razbičala vest meščanski družbi, vsem tistim, ki bi lahko pomagali siromakom. Jaz pa ne verujem. Meščanska družba se bo opajala v sijaju jubilejnih slavnosti. V njeni nečimernosti bo izdala za nepotrebne svrhet milijone, reveži in capini bodo kakor svetopisemski Lazar prej ko slej ostali na gnoju s to razliko, da jim ne pripadejo z bogatoobloženih miz niti drobtinice, ker se zastraži k njim dohod s cesarskimi bajoneti.

Klägerjeva knjiga pojde mimo meščanske družbe kakor grde, hudobne sanje. S tem

večjim zanimanjem in razumevanjem bodo čitali »vsi bedni ljudje, izobčeni iz človeške družbe in lumpi po milosti usode«. Vsi ti-le bodo še posebno letos v času jubileja čutili in spoznavali, da nimajo pričakovati od zgoraj nobene pomoči, in da jih zamore rešiti pogina le lastna pest in razum.

Domače stvari.

Volilna reforma za deželni zbor tržaški. Že v predzadnji št. našega lista smo omenili, da bo prenarejen načrt volilne reforme za Trst ravno tako, kakor je bil prenarejen za mestni zastop v Pulji, potom kompromisa med Laginjo in Rizzi-jem. Naše prerokovanje se je deloma uresničilo. Dosegel se je sporazum med slovi. in ital. narodnjaki, in kakor je za stara napaka takih kompromisov, na škodo slovenskega prebivalstva. Vladni načrt je dajal okolici 15 zastopnikov. Potom kompromisa so dosegli naši narodnjaki, da se je povečalo okoličanske volilne okraje, predmetjem „Greto“ katero je priklopila vlada mestnim volilnim okrajem, dosegli so pa tudi da se število okoličanskih mandator zniža na 12. Zelo nelogično: povečati volilne okraje in znižati število mandator ni baš pošteno. Kompromisi od katerih bi ne imeli boljših uspehov nego je bil ta, niso niti resni ne koristni. Radi bi pa tudi vedeli kateremu volilnemu razredu so narodnjaki odtrgali 3 mandate? Bi ne bil dr. Ribač tako dober povedati nam.

„Edinost“ piše, da se je dosegel v ožjem odseku popolni kompromis. Zakaj pa vraga skrivajo toliko časa sklepe in vspelnje kompromisa. Mi smo n. pr. zelo radovedni in radi bi vedeli kaj je n. pr. tako grozno važnega, o čemer ne sme izvedeti delavstvo.

Idrijsko delavstvo za „Delavsko tiskovno družbo“. — Na shodu 20. aprila t. l. je sklenilo idrijsko možko delavstvo skupno prevzeti 80 deležev „Delavske tiskovne družbe“ in je po svojem odboru takoj vložilo proponentom v roko 2000 K. Za moškimi sodrugi pa niso hoteli zaostati ženske, ki so takoj nato sklenile vzeti dvajset deležev ter so tudi vložile 500 K. Torej je vložilo en sam dan zavedno idrijsko delavstvo svoto 2500 K. Založba „Napreja“ se je temu pridružila ter prevzela daljnih 100 deležev in vložila tudi daljnih 2500 K. Posameznikov se je iz Idrije oglasilo dosedaj že 32, ki so vložili tudi že večjo svoto. Ni pa dvoma, da se jih ne udeleži še daljnjih 68 tako, da bo Idrija sama prevzela 300 deležev. Mislimo, da bo agilnost in požrtvovalnost idrijskega proletarijata vspodbudila tudi delavce po drugih krajih, da bodo enako idrijskim pristopili in podprli „Delavsko tiskovno družbo“, ki naj bo pionir prosvete med delavstvom na Slovenskem. — Začasno se je priglašati pri sodr. Antonu Kristanu, uredniku „Napreja“ v Idriji. Pristopnina znaša eno krono, delež pa 25 kron.

Strah in groza sta zavladala v krogih našega slogaškega in liberalnega nazadnjaštva od kar je stopil dr. Tuma v socialno-demokratsko stranko. In strah se je razširil po vsej šentflorjanski dolini v že precej nevarnih dimenzijah. Zdi se kakor bi se bili naši šentflorjanski političarji opijali tega strahu in se nalezli političnega deliriuma temensa, kakor nekateri tržaški narodni političarji, ki so že v akutni fazi te še precej nevarne in ne preveč diplomatične politične bolezni.

Še večeraj je bil sodrug dr. Tuma velik Slovan, delavec na polju narodnega napredka itd. Sedaj je pa (groza) socialni demokrat.... in kar čez noč je postal najnevarnejši človek slovenskega naroda.

Še večeraj je objavljalo vse slovensko časopisje njegove govore in ga stavilo v izglede slovenskim narodnim možem. Danes ni več ničesar, danes je izdajalec naroda, danes nima več po celi Slovenski deželi niti enega prijatelja. In veste zakaj? Zato ker dela proti njim, proti slovenskim starokopitnim rodoljubom, zato ker organizira in agitira za socialno demokracijo in zato ker je proti (zasmejte se) N. D. O. v kateri se ne gleda delavcev čez rame.

Človek bi se res zjokal nad to našo malopridno družbo rodoljubja, kajti bolj smešnih političnih strank in bolj smešnega dnevnega časopisja kakoršna je slovensko narodna, se ga pa res že daleč po svetu ne najde.

„Slovenski Narod“ naj nam odpusti toda naša stara navada je, da se pri burkah samo smejemo in zabavamo. In članek v

«Slov. Nar.» o novem sodruhu dr. Tuma je bila pač samo burka in še precej nerodna, ker je bila iz Trsta.

Posrečilo se nam je prepričati „Edinost“ da je navadna babnica, ki ji nihče več ne verjame. Sama je kriva če je postala taka in se sedaj tudi zaveda, da je postala nepotrebna in neresna in da je zgubila vsak upliv med poštenimi ljudmi. Sedaj skušajo imponirati tržaški slogarji v „Slovenskem Narodu“ v katerem so objavili vodni članek o zelo važni politični zadevi. Pečali so se z vstopom dr. Tume v socialistično stranko. Zelo važno politično vprašanje, ki ga niso zmogli kranjski uredniki.

„Edinosti“ je najbrž žal, da se je smatralo „Slov. Narod“ še za nekoliko resen slovenski časopis, pa je hotela osmešiti tudi njega češ: Če smo se zvezali z liberalci, morajo vendar za nas nekaj žrtvovati. „Slovenskem Narodu“ pa svetujemo, da pazi, kar mu pošljejo tržaški rodoljubi. Ti so kar rojeni za osmešiti same sebe in svoje zaveznike.

„Blamirali so se!“ Tako je vskliknila „Edinost“ v torkovi številki potem, ko je mogla z žalostjo konstatirati, da se za njihov prvi majnik ni zmenil živ krst. **„Ves teden“** (?) — pravi „Edinost“ — so širli socialisti (Lavoratorovci) grozne vesti s katerimi so hoteli odvrgniti narodne delavce od spreveda. „Kri bo tekla“ so vpili in „padalo bo“ so pripovedovali. Tako piše „Edinost“ in mi smo se pri taki le pisavi z radostjo in zadovoljstvom smejali, kajti iz nje ni bilo razvidno nič drugega nego hrepenenje, da bi bila tekla kri in da bi bilo padalo, da bi bilo tako edinostam mogoče vstvariti še nekoliko novih narodnih mučenikov, s katerimi in v imenu katerih bi trobentali lahko tudi proti nam in si delali reklamo. Toda ljudstvo je bilo pametno kakor vedno in „Edinost“ je ostala brez gradiva. Ker se pa ni nič zgodilo in ker se ni smelo nič zgoditi, pa pripovedujejo uredniki „Edinosti“, kako da se je hotelo narediti, ampak cel svet se je vstrašil Mandiča in Jakliča ko se je dva dni (in ne en teden) pred prvim majem, izvedelo, da mesto krumiriti, kakor so nameravali, bodo raje praznovali prvi majnik, ker jim ni kazalo drugače. Ampak smešna pa ostane „Edinot“ tudi kljub temu, da je praznovala tudi ona prvi majnik.

V Ciril Metodijevi šoli pri Sv. Jakobu v Trstu se poučuje veronavk po dve uri vsak dan. Posebno v III razredu traja tako vsiljevanje veronauka že dva tedna neprenehoma. Pravijo, da se godi to radi obhajila. Naše mnenje bi bilo, da če se hoče pripravljati otroke na obhajilo, naj se stori to v cerkvi izven šolskega urnika, nikakor po ne v urah, ki so določene za druge bolj važne in potrebne učne predmete. Tako pa zgublja otroci dragocen čas, ki bi ga lahko uporabili v svrhu prave izobrazbe. Mladi dečki so to že sami izpoznali in zgodilo se je, da je več njih všlo iz šole ker se niso hoteli podvreči takemu vsiljevanju veronanka za katerega je itak določeno dve uri na teden.

Morda bi ne bilo slabo, če bi se tudi liberalno vodstvo Ciril Metodijeve družbe zavedalo tega nedostatka in ukrenilo potrebne korake, če ima pogum in če je liberalno.

Okrajna bolniška blagajna v Trstu. — Število bolnikov ostalo od XVII. tedna (od 19 do 25 aprila) je 1098. Št. novih bolnikov, ki dobivajo subvencije v XVII. tednu t. j. od 26. aprila do 25. maja je 472. Število odpadlih bolnikov v poslednjem tednu je 502. Odpadlo je tedaj 7508 dni subvencije. Bolnikov, ki uživajo subvencijo ostane v blagajni še 1068 od katerih zdravijo specialisti 295 bolnikov in sicer 103 radi spolnih in kožnih bolezni 135 bolnikov je pa v bolnišnici.

Od 1. januarja pa do 2. maja je bilo naznanjenih 111.165 novih bolnikov, odpadlo jih je pa 10.663 t. j. 150.274 dni bolezni.

Blagajni naznanjenih porodov je bilo v pretečenem tednu 3 in 3 članov je umrlo.

Od prvega januarja pa do 2. maja šteje bolniška blagajna 182 porodov in 140 slučajev smrti.

Porodnih, bolniških podpor in podpor v slučaju smrti je izplačalo v pretečenem tednu 15.277.11 K.

Od prvega januarja pa do 2. maja se plačalo 349.345.23 K podpor.

Popravki. V dosedaj natisnjenem članku o položaju na Goriškem se je napravila pomota v letnici in sicer proti koncu članka v št. 17 „D. L.“ kjer stoji — »so javno pokazale vseh liberalnega režima od 1902 — itd. naj se čita «od 1900» itd.

V poročilu o shodu v Vrtojbi v št. 18 „D. L.“ tudi proti koncu poročila kjer je rečeno »in ves vseh slovenske narodne stranke v Gorici tiči v tej okolnosti« čita naj se »in ves vseh slovenske narodne stranke v Trstu tiči v tej okolnosti.

DOPISI.

GORIŠKO.

Vrtojba. Predavanje dr. H. Tume. Dne 25. t. m. ob 8^{1/2} zvečer je predaval sodr. Henrik Tuma o predmetu: **Temeljni nauki socialne demokracije.** Babil se je z enim prvih načel socialnodemokratske stranke: vera je privatna stvar. Da se ta rek utemelji, je treba razumeti pojem vere.

Ta pojem se razume le, ako se ozremo nazaj, kako je vera pri človeku nastala in kako se je verska ideja pri posameznih narodih od starega veka sem razvijala, da je prišlo do končno sedaj najbolj razširjene vere kulturnih narodov, do krščanstva. Predavatelj je razložil nakratko in kolikor mogoče poljudno prve pojave vere v obliki fetišizma, t. j. malikovanja. Dal je kratek pregled razvoja verske ideje pri Indih, Perzij, Babiloncih, Judih, starih Grkih in Rimljanih do krščanstva. Povsod je kazal razliko med versko idejo, ki je nastala med ljudstvom kot rezultat zgodovine dotičnega plemena v gotovi dobi in v dotiki s prirodo, z ozirom na ekonomične razmere in v bojih s sosednjimi plemeni, ki je dobila izraz po posamezni osebnosti, ali že namišljeni ali zgodovinski, ki je nastala vsled tega, da je več posameznikov eno in isto idejo privedlo do izraza, večalimanj različnega, ali posamezne strani te ideje, ki so se končno zlile v eno celoto.

Povsod je nastala ideja po razvoju človeka in plemena samega kot rezultat socialnih razmer, dvignila pa se je v zavesti posameznih tvorilnih moči tako, da se je vstvarila kot nositeljica ideje vedno osebnost, ali že ena ali več, in je prišlo tako do osebnega boga, dveh, treh ali celega sistema božanstev. Po drugi strani pa je postala verska ideja pristopna širokim ljudskim masam le vsled tega, da se je podajala v konkretni obliki kot zapovedi in prepovedi osebnosti in je obenem služila kot merilo, kako živeti, ter je obečala novo življenje ali nadaljevanje življenja po smrti.

Tako je ideja krščanske vere ljubezen do bližnjega in slušanje lastne vesti kot slušanje božjega glasu v sebi. Ta ideja se je rodila v velikih zapuščenih in zaslužnih masah za časa rimskega gospodarstva kot splošna želja po osvoboditvi in enakosti, svojo obliko pa je dobila okoli 300 let po smrti Jezusovi, ter se je potem vzakoničila ter dobila v duhovnikih nositelje in edino upravičene tolmače. Ker ima krščanska vera v sebi eno najlepših idej, ki se je v človeku porodila, in ker je po svoji obliki izdelana tako, da je pristopna tudi prostemu človeku in mu daje odgovor tudi na ona zamotana vprašanja, odkod smo, kam pojdemo in kako nam je živeti, zaradi tega najde tudi milijone in milijone ljudi v krščanskem veroizpovedanju svojo srečo. Ker je po drugi strani le mislečemu in učečemu se človeku mogoče priti do lastnega verskega prepričanja, oziroma mogoča odločitev za to ali ono vero, ki je tekom zgodovine nastala pri različnih narodih sveta, ne more socialni demokratizem od delavskih in kmečkih mas zahtevati da se izrečejo za to ali ono veroizpovedanje; ampak mora prepustiti vsakemu prostu, da veruje to, kar mu daje večjo zadovoljnost. Zato pa tudi socialna demokracija pušča popolnoma na prosto, da se vsak zase prepriča in pride do lastnega spoznanja in do lastne vere. Socializem kot splošni nauk pa daje mislečemu človeku možnost, da pride do posebnega svetovnega nazora brez posebnega veroizpovedanja.

Ker namerava predavatelj po končanem ciklusu predavanj priobčiti skupna predavanja v našem listu ali v posebni brošuri, se omejujemo danes na to kratko poročilo.

Poslušalcev je bilo mnogobrojno ter so pazljivo vstrajali pri skoraj dvehurnem predavanju. Ravno napeta pazljivost je bila predavatelju najlepše priznanje.

ISTRA.

Pulj. Predavanje gospoda dr. Kosta Kelič-a v Delavskem izobraževalnem društvu. V nedeljo dne 3. t. m. je predaval v Arco Romano in sicer po inicijativi našega delavskega izobraževalnega društva, gospod Kosta Kelič dr. filozofije v Odesi. Predaval je o *položaju ruskega naroda*. V precej lepi hrvatiščini in v lepem govoru je orisal predavatelj najprej jezikovne razmere na Ruskem. Tudi Rusija ima opraviti zelo z jezikovnimi vprašanji in tudi tam si belijo državniški glave, kako bi jih rešili. Malorusi, Velerusi, Finci, Poljaki, Nemci in Židje so v večnem medsebojnem narodnem boju. Nadalje je govoril o kmečkem vprašanju. Lepo je orisal šege ruskega kmeta njihovo siromašno,

bedno življenje in izkoriščanje kmetov strani ruskih fevdalcev.

Šolske razmere na kmetih so žalostne. Na kmetih imamo danes na Ruskem 73 odstotkov analfabetov. Da se mizerno stanje kmeta še poslabša skrbi vlada z *alkoholom*, ki ga sama prodaja. Tudi socialne razmere so žalostne. Stanovanja nezdružena. V največjih krajih žive kmetje skupno v enem in istem prostoru s živino. Epidemija je zato zelo razširjena. Nadalje je govoril o političnem položaju na Ruskem. Razložil je vzroke revolucije in o njenem sedanjem položaju. In tu je povdarjal, da bo imela ruska revolucija velikanski uspeh na svetovni socialni razvoj. Ni pametno govoriti še danes o veliki ruski republiki. Narod še ni zrel zanjo, preveč je zaostal kulturno in politično. Toda revolucija bo uničila v kratkem birokracijo, ki je zapeljala ruski narod do propada. In predno konča naša revolucija svoje delo mora nastopiti na mesto birokratične demokratske vlada.

Krasno predavanje, za katero se zahvalimo predavatelju in našemu delavskemu izobraževalnemu društvu, je trajalo poldrugo uro.

Po predavanju se je razvila diskuzija v katero sta posegla Petejan, Haramina in veliko drugih. Predavatelj je odgovarjal na vsa vprašanja in dajal pojasnila.

Tako delamo kolikor nam je mogoče za izobrazbo našega delavstva.

Narodni fiasco. Letošnji prvi majnik so praznovali tudi naši prelubeznivi narodnjaki odnosno N. D. O. in sicer samo popoldne. Seveda so ga hoteli praznovati s hudobnim namenom, da odženejo slovenske in hrvatske delavce od našega popoldanskega shoda, ki se je vršil v gledišču. Toda kokor vedno tako jim je spodletelo tudi takrat ko so sami in nimajo za seboj partita popolare in mornarice. Za popoldne so namreč priredili zabavo po znanem narodnjaškem vzorcu. Začetek zabave, odnosno veselice, je bil naznanjen za 3 uro in pol popoldne. Ravno v času ko se je vršil naš shod. Naš shod je končal ob 5. in pol popoldne. Ob 6. uri je šel naš spreved mimo narodnega vrta in takrat je bilo v njem, t. j. na veselici 16 (šestnajst) oseb in godba.

To je bila velika narodna veselica in hvalisani triumf N. D. O. Šele ob 8. uri se je bilo zbralo na vrtu nekoliko ljudstva kateremu je govoril L. Križ svoj slavnostni govor. Toda med navzočimi ni bilo delavcev ampak samo mornarska buržoazija. Če rečemo, da je govoril gospod Lacko Križ ni treba še zraven praviti kaj je govoril. Naši čitatelji bodo že sami uganili. Govoril je tudi neki zastopnik N. D. O. iz Trsta ki je tudi član uredništva tržaške „Edinosti“. Mož bi moral ven s svojim imenom če je pošten in če si upa. Ta dični član uredništva „Edinosti“ je imel pogum in umazanost izustiti sledeče besede t. j. cvetke „Edinosti“. „*Delavci ne dajte se zapeljati od socialistov v Arco Romano ker tam so sami osli in magarci.*“ In ta svoj rek je še povdarjal kakor bi bil razvozljal bogsigavedi kako filozofično vprašanje. Komentarja ni treba.

Tako je končal ta žalostni fiasco, ki ga ne more požreti niti „Omnibus“. O veliki veselici je napisal celih 12 vrstic poročila.

Tempi passati, kaj se hoče.

Društvene stvari.

Zveza pekovskih delavcev, podružnica Trst vabi vse svoje člane na zborovanje, ki se vrši v nedeljo dne 10. t. m. ob 10. uri zjutraj v dvorani delavskega doma ul. Boschetto 5. I. nad. Dnevni red je: I. Razprava o novoletnih darilih, II. Razprava o pomočniški nakladi. Na zborovanje imajo pristop samo člani.

Splošno strokovno pravovarstveno društvo Trst skupina I ima svoj redni občni zbor v soboto dne 19. t. m. ob 8. uri zvečer v Delavskem domu ul. Boschetto 5. II. nad. Vsi člani so vabljeni, da se vdeležijo tega zbora v velikem številu.

Društvo „Ljudski oder“ v Trstu vabi vse svoje člane na važno zborovanje, ki bode v sredo dne 13. t. m. v veliki dvorani delavskega doma ul. Boschetto 5. I. nad. Nihče naj ne manjka.

*

Društvo Ljudski oder priredi v nedeljo dne 17. t. m. dramatično predstavo. Kriški diletantje bodo predstavljali 4 dejanko žaloigro „*Sin*“. Začetek predstave ob 8. uri zvečer. Vstopnina 40 vin. za osebo.

Prihodnjič objavimo natančnejši program predstave.

KNJIŽEVNOST

Primož Trubar in naša reformacija. Kulturno-historična študija. Knjižnica „Svobodne Misli“ 2 zvezek. Izdala Slovenska sekcija Svobodne Misli ob priliki 400-letnice rojstva Primož Trubarja slovenskega reformatorja.

Knjiga je jako lepo pisana in bo gotovo dosegla namen v svrhu katerega je izdana. Sodrugu in prijateljem jo priporočamo in pozivljamo, da jo širijo med ljudstvo. Stane samo 50 vin. Dobi se jo v knjigarni Gorenjca v ul. Valdirivo. V kratkem jo bo mogoče dobiti tudi v Ljudskem odru, ki si je je nabavil več komadov.

O Šolski reformi. Razprava, spisal dr. Dragotin Lončar profesor na mestni realki v Idriji. Ponatis iz „Učit. Tovariša“ založilo uredništvo „Učit. Tovariša“ v Ljubljani. Cena 40 vin. Dobi se jo v knjigarni Gorenjec Trst Valdirivo in v drugih slov. knjigarnah na Primorskem.

Sodrugu in prijateljem jo priporočamo. Obširno oceno priobčimo prihodnjič.

Tržaške delavske zadrug.

IV društveno leto.

2195 članov.

Skladišča

I. ul. dell' Istria št. 10. II. ul. Belvedere št. 34.
III. ul. del Salice št. 4. IV. ul. Acquedoto št. 67.

Pregled razprodaje:

Zadružna doba 1906-1907	1907-1908
Kron	Kron
Julija 12521.05	21065.09
Avgusta 11996.74	21283.22
Septembra 14183.43	22637.38
Oktobra 15557.59	25635.84
Novembra 16364.22	27497.52
Decembra 18991.80	30430.04
Januarija 17665.92	32121.53
Februarja 16795.39	36710.15
Marca 20520.31	38083.29
Aprila 18454.44	40070.61
163050.89	296534.67

Dividende: V mesecih septembra, oktobra, novembra, decembra, januarja februarja marca in aprila se je razdelilo društvenikom za 3708.59 K. blaga dividendov zadružne dobe 1906-1907.

Podpore vdovam in bolnim članom, se je dalo v mesecih septembra, oktobra, novembra, decembra, januarja in februarja za 1247.46 kron blaga.

Ta poročila in številke so jasen dokaz koristi, ki nudi zadrugi delavstvu. Vsaka delavska družina bi morala pristopiti našim konsumnim zadrugam ter jim dati prednost pred privatno spekulacijo.

Tržaške delavske zadrug se v vednem naraščanju. V kratkem otvorijo dve novi skladišči in sicer eno v Miljah eno v Sv. Križu pri Trstu.

Delavci! pristopajte temu delavskemu zavodu!

Vodstvo.

„Delavski List“

se prodaja:

V Pulju: v tobakarnah ZADNIK, ulica Promontore; BLAKA, ulica Giovia; Zanon, Campo Marzo; CAMUFO, ulica lircolazione del Arsenale; BENUSSI, ulica Sisiano; PETAROS, Corso Francesco Giuseppe I.

V Gorici: v tobakarnah: SCHWARZ, ul. delle Scuole, KREBEL, ul. Rabata in BAIT, ul. Camposanto. IVAN HOVANSKI ul. Corno 22.

V Podgori: v tobakarnah SKOČIR ANE in PREGARC JEREE.

Vrtojba: FABIAN FRAN. tob.

Nabrežina: v delavskih konsumnih zadzugah.

Jesenice: Marija NOVAK, Gostilna pri Masarju.

Nadalje, se prodaja v TRSTU, in v okolici v vseh važnejših tobakarnah.

Mesesnel Antonio

priporoča svojo

GOSTILNO

— za —
rojansko cerkvijo.

VINA IZVRSTNA.

Mrzla in gorka jedila vedno na zapolago.

Postrežba točna.

Cene zmerne.

Čast mi je naznaniti slavnemu občinstvu, da sem prevzel vodstvo

društvene krčme

— v Sv. KRIŽU pri TRSTU —

v kateri se toči najboljša vina.

Kuhinja domača.

CENE ZMERNE.

Za obilni obisk se priporoča

Ivan Košuta, voditelj.

Čitajte „Delavski List“.

Fran Cantoni

Trst

ul. Barriera vecchia št. 23

Velika zbirka
manufakturnega
tkanega blaga in
drugih potrebščin.

CENE ZMERNE

Gostilna „Alla Lealtà“

ANTON SAITZ

ulica delle Acque

Vina najfinejša, domača kuhinja

Družinske zabave.

Skladišče

ameriških mrežic in aparatov
za električno in plinovo luč

E. WÖFLER - TRST

ulica delle Acque št. 20.

VELIKI KINEMATOGRAF

RÉCLAME

ulica Barriera vecchia št. 36

□□ tik kavarne „Réclame“ □□

Najboljši in najlepši v Trstu.

Predstave vsak dan od 5 do 10 ure zvečer. Ob nedeljah od 10 do 12 dopoldne in od 3 do 11 popoldne. V sredo in sobotah od 2 do 5 popoldne šolske predstave.

VSAKO SREDO in SOBOTO NOV PROGRAM.

Med predstavami svira **ORKESTER** sestavljen iz profesoriev
verdijskega gledališča.

Vstopnina: I razred 40 vin. II razred 20 vin.

Otroci izpod 10. leta plačajo polovico.

Vojaki plačajo v II razredu 10 vin.

ANTON CECH

TRST - Ulica Fonderia št. 12.

Zaloga najboljših dalmatinskih in istrskih vin

Marsale, Vermuth, i. t. d.

Gostilna „Casa del Popolo“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena.

— Cene zmerne. —

Shajališče zunanjih sodrugov.

Urad:

ulica VINCENZO

BELLINI št. 13

(blizu cerkve Sv. Antona
novega)

Telefon št. 1402-1403

Novo pogrebno društvo

Na razpolago ima nove in bogate pogrebne vozove.

— VELIKA ZBIRKA SVEČ —

Prodaja na drobno in debelo.

Vsako pogrebno naročilo izvrši točno. Cene zmerne.
VODSTO.

= Edina tovarna pohištva v Trstu =

ul. della Tesa št. 46.

ALEXANDER LEVI MINZI

Zaloga. Piazza Rosario št. 1.

— Cene zmerne. —

Slovani! — Podpirajte edino — Slovani!

Slovansko knjigarno in papirnico

Josipa Gorenjca, Trst, ul. Valdirivo 40

FRATELLI PAGANI

— TRST. Ulica Acquedotto št. 6. —

Velika zbirka igrač, okraskov, parfu-
marij, mila, ovratnikov, zapestnikov,

kravat, i. t. d.

KAVARNA UNIONE = TRST =
Ulica Caserma
= in ulica =
Torre Bianca.

— Napitnina je odpravljena. —

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij
in časnikov v vseh jezikih.